

GÖZLEM VE GÖRÜŞLER

SIYASAL PARTİ PROGRAMLARINDAKİ "SAĞLIK" BÖLÜMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Eftal YILDIRIM*

GİRİŞ

Siyasal iktidara talip olan bütün siyasal partilerin olası iktidar dönemlerinde "ekonomik kazanımlar" ve "işsizlik" sorununun çözümüne ilişkin program ve vaatlerinin yanı sıra toplumun "sağlık" ölçütlerinin yükseltilmesine ilişkin olarak öne sürdükleri tezler ve çözüm önerileri de seçmenler açısından bu partilerin tercih edilmelerinde önem verilen özellikler arasındadır. Seçmenlerin, kararlarını vermeden önce Siyasal Partiler ' in Programları ' nı inceleme eğilimlerinin çok fazla olmadığı bilinse de parti görüşlerinin somutlanması açısından "Parti Programları" (bir dereceye kadar da olsa) tek bağlayıcı unsur olmaktadır. Parti programlarında ; en genel anlamda yazılmış olsa da siyasal ve toplumsal saptamalara , partilerin kendi iktidar olasılıklarına yönelik olarak bir takım kurgulara ve sorunların çözümüne ilişkin ileri sürdükleri "vaadler" e rastlamak mümkündür .Kimi parti programları çok genel ve kalın başlıklarla konulara değinmekte , kimileri de birçok geniş başlığı kendi içinde olabildiği kadar "incelterek" ayrıntılandırmaktadır.

" Sağlık hizmeti " sunumuna ilişkin değerlendirmelerin de partiler arasında geniş bir açı kapsamında parti programları içinde yer aldığı görülmektedir .Partilerin kimi "sağlık hizmeti" sunumuna bütüncül bir toplumsal değerlendirme içinde geniş bir üstyapısal anlamda yer verirken , kimileri de toplumsal yaşamsal pratiğe ilişkin bir takım alt başlıklar içinde kısmen ayrıntılı ve somut çözümler yapmaktadır. Kapitalist üretim ilişkilerinin temeli üzerinde yapılandırılan burjuva parlamenter sistemdeki siyasal partilerin ; (birtakım yasal kısıtlılıkları da barındıran) "temsili demokrasi" adlandırmasıyla

kutsanan bir zeminde , siyasal ve toplumsal üst yapıya ilişkin öngörülerinin bu siyasal ve ekonomik ilişki bütününde , birçok kısıtının olması da doğaldır . Çoğu siyasal partide "sağlık" alanına ilişkin öngörülen açılımlara da bu "kısıt" içinde yer verilebilmektedir .

Bu yazı kapsamında " 3 Kasım 2002 Genel Seçimi" öncesinde seçim platformu içindeki siyasal partilerin programlarında ve seçim bildirgelerinde sağlık sorununa ilişkin yaptıkları saptama ve getirdikleri çözüm önerileri değerlendirilmektedir . "Sağlık" sorununa ilişkin yaklaşımın , temelde partilerin kendilerini tanımladıkları bir siyasal / ideolojik sistematik çerçevesinde irdelenmesi gerekliliği göz önünde tutularak bu "hizmet" in yapılandırılmasına ilişkin "finansman" ve "üretim" ine yönelik temel yaklaşımları incelenecektir .Bu bağlamda "finansman" ve "sağlık hizmetinin üretimi" açısından siyasal partilerin programlarında sağlık hizmetine ilişkin temel yaklaşımları ; "Özel Sektör ve Kamu" , "Özel Sektör" ve "Kamu" olarak üç temel anlayış zemininde değerlendirilecektir .

PARTİLERİN " SAĞLIK HİZMETİ " NE İLİŞKİN TEMEL YAKLAŞIMLARI

Parti programlarına bakıldığında çoğunun soruna yaklaşımının "ortalamacı" olduğu söylenebilir . Çoğu parti "sağlık hizmeti" nin insanların doğuştan kazandıkları bir hak olduğunu ve bunun en iyi biçimde siyasal iktidarlar tarafından sağlanmasının gerekliliğini vurgulamaktadır . Genellikle bu hizmetin sunumunun temel olarak bir görev olduğu ancak hizmetin maliyetinin hem kamu hem de vatandaşlar tarafından karşılanmasının zorunlu olduğu görüşü baskındır . Daha önce yapılan sınıflamaya göre

* Pratisyen Hekim

partileri değerlendirdiğimizde ; "finansman" ve "hizmetin üretimi" temelinde hem "kamu" hem de "özel sektör" kaynaklarından yararlanmak gerekliliğini savunan partiler arasında Adalet ve Kalkınma Partisi , Anavatan Partisi , Demokratik Sol Parti , Milliyetçi Hareket Partisi , Cumhuriyet Halk Partisi , Doğru Yol Partisi , Aydınlık Türkiye Partisi , Saadet Partisi , Yeni Türkiye Partisi ve Büyük Birlik Partisi ' nin yer aldığını görmekteyiz . Sadece " Özel Sektör " kaynaklarıyla bu hizmeti sağlayacağını savunan partiler ise Liberal Demokrat Parti , Genç Parti ve Demokrat Türkiye Partisi ' dir .Sağlık hizmeti sunumunun ve finansmanının bir " Kamu " görevi olduğunu savunan partiler ise İşçi Partisi , Özgürlük ve Dayanışma Partisi , Türkiye Komünist Partisi , Halkın Demokrasi Partisi ve Emeğin Partisi olarak görülmektedir .

Bu genel değerlendirmeden sonra ise yukarıda söz edilen sınıflamanın , partilerin programları düzeyinde ayrıntılı olarak incelenmesi yerinde olacaktır .

1- "KAMU ve ÖZEL SEKTÖR" YANLISI PARTİLER :

Bunlar arasında genellikle burjuva parlamenter demokratik sistemde kendilerini "sağ" , "liberal" ve "sosyal demokrat" olarak niteleyen partilerin yer aldığı görülmektedir .

AKPARTİ programında , kendilerinin ; sağlık hizmetlerinin yerine getirilmesini , sosyal devlet anlayışının vazgeçilmez unsurları arasında gördüğünü , sosyal güvenlik şemsiyesinin tüm halkı kapsayacak şekilde düzenleneceğini , devletin herkesin sağlık hizmetlerini , gerekirse özel sektörle işbirliği yaparak yerine getirmek zorunda olduğunu ; etkin ve kaliteli bir sağlık sisteminin , nitelikli bir toplum için vazgeçilmez olduğunu vurguladıktan sonra bu amaçlara yönelik olarak şu vurguları yapmakta ; "Koruyucu ve tedavi edici hizmetler başta olmak üzere , sağlık hizmetleri alanı , gönüllü kuruluşlara ve özel sektöre açıktır... Aile Hekimliği sistemi uygulamaya konulacaktır ... Sağlık sektörü Sağlık Bakanlığı tarafından tek merkezden koordine edilecektir . Bakanlık sadece organizasyon , koordinasyon , yol gösterici , denetleyici , takip edici , politika üretici bir rol üstlenecektir ... Sağlık Bakanlığı ' nca yeni sağlık sisteminin uygulamaya konulmasıyla tüm yerel yönetimler de buna entegre olacak ve süratle kendi ihtiyaçlarını belirleyerek , planlamalar yapacaklardır ... Sağlık hizmetinde rekabetin kuralları belirlenecek ve bunlarla ilgili yasal düzenlemeler yapılacaktır ... Tüm vatandaşlarımızı kapsayacak etkin bir genel sağlık sigortası sistemine geçilecektir"

Bu gruptaki bir başka parti olan ANAVATAN PARTİSİ ' nin programına baktığımızda da , "Vatandaşlarımızın bedeni ve ruhi sağlığının korunması için gerekli tedbirleri almak veya alınmasını temin etmek devletin temel görevleri arasındadır...

Sağlık hizmetleri , vasıflı , güvenilir , kolay erişebilir , formaliteden uzak ve yurda dengeli bir şekilde yayılı olmalıdır... Sağlık hizmetlerinin bir bütün olarak ele alınması zorunludur " denildiği görülmekte ve sonunda da "Devletin yapacağı hizmet ve faaliyetlere ilaveten , özel

sağlık müesseselerinin kurulmasını teşvik için tedbir alınmasının faydalı görüldüğü" belirtilmektedir .

DEMOKRATİK SOL PARTİ ' nin parti programına bakıldığında , " Sosyal Güvenlik " e ilişkin değerlendirmelerin önde olduğu görülmekte . Buna yönelik olarak ; "Sosyal Güvenlik sistemi iyileştirilmelidir ... Bunun yanı sıra haklar ve yükümlülükler arasında sağlıklı bir denge kurulması DSP ' nin başta gelen amaçlarından biridir . DSP iktidarında , Sosyal Güvenlik Kurumları ' nın açıkları azaltılacak , idari ve mali özerklikleri sağlanacaktır" denilmektedir .

DSP ' nin Seçim Bildirgesi ' nde , sağlık politikasının ana ilkeleri olarak şu başlıklar dikkat çekmektedir ; "Tüm vatandaşlarımız sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir ... Devlet ; kamu ve özel kesimdeki sağlık hizmet alt yapı olanaklarını dikkate alarak , sağlık hizmetlerini tek elden planlamakla yükümlüdür ... Devlet , vatandaşlarına kaliteli , yaygın ve ulaşılabilir bir sağlık hizmeti sunulmasını sağlamak ve denetlemekle yükümlüdür .Bu ana ilkeler çerçevesinde sağlık finansmanı alanında , mevcut sağlık güvenlik kuruluşları güçlendirilerek , sağlık güvencesi tüm vatandaşlarımıza yaygınlaştırılacaktır . Sağlık güvenlik kuruluşlarının aktüryel dengeleri ve finansman yapıları güçlendirilecektir . Sağlık güvenlik kuruluşlarının yönetim yapıları özerkleştirilecektir .Ödeme gücü yetersiz olan yurttaşlarımızın durumuna göre primin bir bölümü ya da tümü devlet tarafından karşılanacaktır ... Sağlık hizmetlerinin sunumu , birinci ve daha ileri basamak sağlık hizmetleri olarak iki temel yapıda ele alınarak geliştirilecektir . Koruyucu sağlık ve birincil tedavi hizmetlerini içeren birinci basamak sağlık hizmetleri kamu eliyle örgütlenecek ve sunulacaktır . Sağlık güvencesine kavuşturulmuş tüm vatandaşlarımızın hastanelerdeki tedavi giderleri ilgili sağlık güvenlik kuruluşu tarafından doğrudan karşılanarak , hekim ve hasta arasındaki alışverişi ortadan kaldırılmış ve sağlık ; para ile doğrudan satın alınabilen bir meta aracı olmaktan çıkarılmış olacaktır ... Sektörde finansman ve hizmet sunumu işlemleri birbirinden ayrılacaktır . Sağlık Güvenlik Kuruluşları hizmetin finansmanından sorumlu olurken , sektörde , tek elden yönetilen tüm sağlık kuruluşları , hizmetin sunumundan sorumlu olacaklardır"

MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ ise sağlık politikasının esas amacını " insan ömrü ortalamasının yükseltilmesi , hayatı anlamlı ve değerli kılacak şekilde yaşama sevinci ve kalitesinin geliştirilmesi" olarak belirlemekte ve "Bunun için her türlü sağlık hizmetlerine gereken önem ve desteğin verilmesini , çağdaş devletin temel görevlerinden birisi" olarak görmekte . MHP programında sağlık politikasına ilişkin şu görüşlere yer verilmektedir ; "Koruyucu ve temel sağlık hizmetleri ; eşitlik ve hakkaniyet prensiplerine uygun olarak ; kolay ulaşılabilir , kullanılabilir , hasta haklarına saygılı ve tatmin edici bir şekilde sunulacaktır ... Birinci basamak sağlık hizmet birimleri güçlendirilecek ve özellikle kentlerde vatandaşın doğrudan başvuracağı " Aile Hekimliği " uygulamasına geçilecektir . Hasta sevk sistemi

etkinleştirilerek , büyük kent hastanelerindeki yığılmalar önlenecek ve ihtiyaçların yerinde karşılanması sağlanacaktır ...Hastanelerin teknolojik alt yapısı ve insan gücü imkanları iyileştirilecek , yönetim kapasitesi geliştirilecektir .Alt yapı ve insan gücü imkanlarından etkin bir şekilde yararlanılabilmesi amacıyla tam gün çalışma sağlanacaktır ... Vatandaşın sağlık hizmeti bedelini hastaneye ödemesi uygulamasına son verilecek , kullanılan hizmetin bedeli " Sağlık Sandığı Kurumu " tarafından ödenecektir . Gerçek ihtiyaç sahibi olan vatandaşlar sigorta primleri düzenli bir şekilde devlet tarafından ödenmek suretiyle Sağlık Sigortası kapsamına alınacaktır ... Farklı kamu kurumlarına ait hastaneler sadece kendi mensuplarına değil , herkese hizmet verecek şekilde yeniden yapılandırılacaktır . Sağlık Sigortası Kurumu bütün kamu hastanelerinden ve özel hastanelerden anlaşmalı olarak hizmet satın alabilecektir"

Bu gruptaki bir diğer parti olan CUMHURİYET HALK PARTİSİ ' nin , programında " sağlık hizmeti " ne ilişkin oldukça ayrıntılı ve kapsamlı yer vermekte olduğu görülüyor . CHP programında " sağlık " ; Sağlıklı ve uzun yaşama hakkı , Sağlık Reformu , Ana ve Çocuk Sağlığı , Nüfus Planlaması ve Sağlık sektörü – insan gücü " başlıklı paragraflarda incelenmekte . "Sağlıklı yaşam doğuştan kazanılan bir haktır" saptamasıyla başlayan değerlendirme , CHP ' nin ; "bu hakkın herkese sunulmasının güvencesini oluşturacağı ve uygulamaya koyacağı " Sağlık Reformu " çerçevesinde , kamusal ya da özel daha fazla kaynağın ; milli gelirin daha büyük bölümünün sağlık sektörüne yönelmesini" sağlayacağı vurgulandıktan sonra sağlık reformuna ilişkin olarak şu şekilde devam ediyor ; "yaşam boyu kaliteli hizmetlerin sunulması " Sosyal Devlet " anlayışının temel ilkesidir . CHP , uygulamaya koyacağı " Sağlık Reformu " ile sağlık hizmetlerinin , kapsamlı ve yeterli , dengeli ve eşitlikçi , sürekli ve kaliteli bir şekilde yurttaşlarımıza sunulmasını sağlayacaktır ... CHP , ilke olarak her türlü sağlık hizmetinin , talep eden tüm yurttaşlara bedelsiz sunulmasını öngörmektedir ... Ancak , kamusal kaynak ve hizmet alanındaki mevcut yetersizlikler dikkate alınarak , ... mevcut sigorta programlarının , belirli aşamalarla , tüm nüfusa yaygınlaştırılması hedef alınırken;

- Arzu edenler " Özel Sağlık Sigortası " kapsamında yer alabilecek ,

- Sağlık hizmetlerinin , bir " reform " niteliğinde yeniden düzenlenmiş ve " döner sermaye " uygulamasıyla güçlendirilmiş , " sosyalleştirme " anlayışıyla halkımıza sunulması sağlanacaktır.

- Hiç kimse kendisi için gerekli sağlık hizmetinden , gelir durumu yetersiz olduğu gerekçesiyle yoksun bırakılmayacak...CHP tüm yoksullara " ücretsiz sağlık hizmeti " sunacaktır . Halen Sosyal Güvenlik Kapsamı " dışında olan her kesimden yoksul yurttaşların tümünün her çeşit sağlık hizmetinden ücretsiz yararlanabilmeleri için " Kapsam Dışı Ücretsiz Sağlık Hizmetleri Programı " uygulamasına geçecektir . Bu program kapsamında ilaç bedellerinin de karşılanması sağlanacaktır .

- CHP , uygulamaya koyacağı Sağlık Reformu ile ,

koruyucu , tedavi ve rehabilitasyon amaçlı sağlık hizmetlerinin birbirleri ile ilişkili ilk , ikinci ve Üçüncü Kademe sağlık hizmetleri şeklinde üç ana kademede verilmesini öngörmektedir.

- CHP " Sağlık Reformu " ile " İkinci " ve " Üçüncü " Kademe Sağlık Hizmeti " veren kuruluşları ; " demokratikleştirme " , " özerkleştirme " ve " yerelleştirme " süreçleri ile yapılandırılacaktır . CHP , kamu kesimi sağlık sisteminin ve kuruluşlarının mevcut merkezîyetçi yapıdan arındırılmasını , büyük ölçüde yerelleştirilmesini amaçlamaktadır .

- Sosyal Sigortalar Kurumu ' nun " Sosyal Güvenlik " ve " Sağlık Hizmetleri " birbirinden ayrılacak , birbirinden bağımsız etkin yapılara kavuşmaları , sağlık primlerinin amacı doğrultusunda kullanımı sağlanacaktır .

- CHP son yıllarda aksayan " Sağlık Taramaları " na süreklilik kazandırarak , tüm çocuklara yönelik " ücretsiz " periyodik aşılama kampanyalarının sürdürülmesiyle , çocuklarımızın hastalıklara karşı bağışıklık kazanmalarını amaçlayacaktır.

- CHP kamu kesimi sağlık personeline , yurttaşın asgari sağlık hizmeti ihtiyacını aksatmamak kaydıyla " sendikalaşma ve grevli toplu sözleşme " hakkını tanıyacaktır . Sağlık sektörü insan gücünün , gönüllü olarak , yurda dengeli dağılımının tıkanmış olan mecburi hizmet uygulamasına gerek kalmadan özendirici maddi koşullar geliştirilerek , uygulanması sağlanacaktır . "

Bu gruptaki inceleyeceğimiz bir başka parti olan DOĞRU YOL PARTİSİ ise programında " sağlık hizmeti " ne ilişkin olarak ; "Sağlık hizmetlerimiz yetersiz , etkinlikten ve kaliteden uzaktır . Doğru Yol Partisi tarafından hazırlanan Sağlık Reformu hemen yürürlüğe konacaktır . Sağlık hizmeti sunumunda rekabet ve verimlilik sağlanacaktır . Her ailenin bir doktoru olacak , aile hekimliği kurumsallaştırılacaktır ... Türk halkı bütünüyle sosyal sağlık güvencesi kapsamına alınacaktır . İhtiyaç içinde olan vatandaşlar , sigorta kapsamına alınacak , ihtiyacı kadarı devlet tarafından karşılanacaktır . Kamu hastaneleri özerkleştirilecek ve özelleştirilecektir . Devlet hastanelerinin yerini özel hastaneler alacaktır . Hizmeti birey satın alacak , devlet bireyi finanse edecektir" demektedir.

AYDINLIK TÜRKİYE PARTİSİ programına bakıldığında da benzeri söylemlere rastlanmakta . Bu parti programında şu ifadeler yer vermekte ; "Sağlık politikalarına süreklilik kazandırılacaktır . Sağlıkta kaynakların etkili kullanılması , hizmette yaygınlık , süreklilik ve kalite sağlama amacıyla sistem , finansman , yönetim ve organizasyon , insan gücü , hizmet sunumu , mevzuat ve enformasyon boyutları itibarıyla yeniden yapılandırılacaktır ... Kırsal kesimdeki sağlık evi , sağlık ocağı modeli sürerken , kentlerde küçük nüfus esasına dayalı aile hekimliği sistemi oluşturulacaktır

- Bütün hizmet kademelerini kapsayan bir hasta sevk sistemi oluşturulacaktır ... Bu çerçevede bireye hekim ve hastane seçme imkanı getirilecektir . Daha kaliteli ve etkili sağlık hizmeti sunulabilmesi için hastaneler idari ve mali özerkliğe kavuşturulacak , çağdaş işletmecilik anlayışıyla

yönetim yapıları güçlendirilecek , bu çerçevede gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır .”

SAADET PARTİSİ de “sağlıkta büyük sorunlar olduğunu, sağlık hizmetlerinden herkesin yeteri kadar istifade edemediğini” belirterek , partilerinin “bütün insanların sağlık hizmetlerinden eşit olarak yararlanmaları için gerekli düzenlemeleri yapacağını , bunun için de ; Genel Sağlık Sigortası uygulamasına geçileceğini , özel sağlık sigortalarından sigorta hizmeti satın alınacağını , sağlık sigortası olmayan tek kişi bırakılmayacağını , sağlık sigortası primini ödeyemeyenlerin primlerinin Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından ödeneceğini” belirtmektedir . Saadet Partisi ayrıca programında şu görüşlere yer vermektedir ; “Tedavi edici sağlık hizmetleri bireye odaklı sağlık sigortası aracılığı ile satın alınmak suretiyle yapılacaktır ... Tedavi edici hizmetleri arzı sağlık işletmeleri tarafından yapılacaktır . Kamu hastaneleri özelleştirilecek , özel sektör ve vakıflar sağlık yatırımları yapmaları için teşvik edilecektir ... Tüm yurttta aile hekimliği sistemine geçilecek ; oluşturulan kademelere uyulmak koşuluyla herkes hastane ve hekim seçme hakkına sahip olacaktır ... Sağlık Bakanlığı , personel , yönetim , organizasyon ve hizmet sunumu bakımından uygulayıcı değil , politikalar geliştiren , planlamalar yapan , standart koyan ve denetleyen bir fonksiyon icra edecektir .Bakanlık sadece özel sektör , vakıf ve yerel yönetimlerce sağlık hizmeti verilemeyen yerlere sağlık hizmeti götürmekle yükümlü olacaktır . Koruyucu sağlık hizmetlerine büyük önem verilecek ve bu hizmetler yerel yönetimlere devredilecektir.”

Bu grupta inceleyeceğimiz bir başka parti olan YENİ TÜRKİYE PARTİSİ programında “insanlarımız , temel ihtiyaçlarının devlet tarafından güvence altında tutulması ve gelişme imkanı sağlanmasını , konut , beslenme , kaliteli sağlık hizmeti , kaliteli ve erişilebilir eğitim , spor ve dinlenme imkanı , akılcı ve insani kentleşme bekliyor” denildikten sonra , “insanların sosyal güvenlik şemsiyesi altında olmalarının , dar günlerinde içinde yaşadıkları devletin ve toplumun kendilerine sahip çıkacağını bilmelerinin , toplumsal barış ve huzurun başta gelen güvencesi olduğu anlayışı ile ; korunmaya muhtaç çocuklar , yaşlıları özel olarak koruyan , insanların korunmaya , yardıma muhtaç duruma düşmemeleri için koruyucu , önleyici hizmetlere önem ve öncelik veren bir Türkiye” hedeflediği vurgulandıktan sonra “Partimiz bu ilkeleri sadece savunmakla yetinmeyecek , bunları hayata geçirecektir” ifadesine yer veriliyor.

BÜYÜK BİRLİK PARTİSİ programında “her fert devletin sosyal güvenlik şemsiyesi altında olacaktır . Doğumdan ölüme kadar herkes sağlık sigortasının teminatı altında olacaktır” şeklinde görüş belirtildikten sonra “insanlarımızın sağlıklı bir yapıya sahip olması için ; eğitim-beslenme-koruyucu hekimlik-hastane zinciri iyi bir şekilde koordine edilecek ve tam uygulanması sağlanacaktır ... Sağlık hizmetinin illerde mahalli yönetimlerce , tek elden yürütülmesini savunuyoruz ... İllerde sağlık kuruluşlarının kontrolünde ve desteklenmesinde sivil toplum

organizasyonları devreye sokulacaktır ... Bölge ihtisas ve araştırma hastaneleri büyük şehirlerde yığılmayı önleyecek tarzda yaygınlaştırılacaktır .Sağlık konusu aynı zamanda hayri bir iş olması nedeniyle vakıflar devreye sokulacaktır ... Sağlıkın ticaret aracı olmadığı gibi , siyaset konusu olmaması gerektiğinin savunucusu olacağız .Sağlık politikasında eğitici tedavi hizmetlerinin yanı sıra koruyucu sağlık hizmetlerine de öncelik kazandırarak tedavi sağlık hizmetlerine ağırlık verecektir . Getireceğimiz Genel Sağlık Sigortası sistemi ile , vatandaşlarımızın hekim seçme hürriyetinin olduğu ve hasta ile hekim arasında para alışverişinin bulunmadığı , hastaların bölgesine göre sosyal adalet içinde dağılımının sağlandığı Doğrudan Tedavi Sistemi ' nin savunucusu olacağız ... Nüfusumuzun yarısı sosyal güvenlik kapsamı dışındadır . Bu kesimin de güvenlik kapsamına alınarak sağlık primlerini kendilerinin ödeyeceği , ödeyemeyecek gelir düzeyinde bulunanların primlerinin devlet tarafından ödeneceği bir sistem olan Genel Sağlık Sigortası , ülke şartlarında yürürlüğe konulacaktır” denilmektedir .

2- “ ÖZEL SEKTÖR “ YANLISI PARTİLER: Bu bölümde sağlık hizmetinin finansman ve sunumunun sadece kapitalist piyasa ekonomisi koşullarına bağlı olarak alanın, kamu kaynaklarından bağımsız, özel sektöre bırakılmasının istendiği partilerin programları incelenecektir . Bu bağlamda kendilerini net olarak ifade eden parti sayısının oldukça az olması da dikkat çekicidir.

- Bu partiler ; Liberal Demokrat Parti , Genç Parti ve Demokrat Türkiye Partisi ' dir .

LIBERAL DEMOKRAT PARTİ ' nin programında “sağlık hizmetlerinin en etkin biçimde yerine getirilmesi için gerekli tüm düzenlemelerin yapılması” nın , partinin ana hedeflerinden biri olduğu vurgulandıktan sonra “bu anlayışla tüm vatandaşlarımızın katılabileceği özel sağlık sigortalarının oluşumuna imkan veren yasal düzenlemeler yapılacaktır . Sigorta sektörü finansman kapsamında mütalaa edilerek , vergiden muaf tutulacaktır ... Tüm devlet ve sigorta hastaneleri vakıflara ve özel kuruluşlara devredilecek ; hastane hizmetlerinin profesyonel biçimde yerine getirilmesi bu suretle sağlanacaktır” denilmektedir . “Devlet sadece fakir ve aciz olduğunu beyan eden vatandaşların Özel Sağlık Sigortası primlerinin yarısını ödemek suretiyle destek sağlayacaktır” ifadesiyle konuya ilişkin olarak “ devlet “ in konumu belirlenmektedir .

Bu grupta yer alan bir diğer parti de GENÇ PARTİ ' dir. Parti programında sağlığa ilişkin olarak “Sağlık hizmetlerinin kaliteli , güvenilir , kolay erişilebilir olması ve etkin biçimde yerine getirilebilmesi için tüm vatandaşlarımızın katılabileceği özel sağlık sigortalarının oluşturulması , devlet ve sigorta hastanelerinin vakıflara ve özel kuruluşlara devredilmesi , sağlık hizmetlerinin profesyonel biçimde yerine getirilmesi , fakir ve aciz içindeki vatandaşların özel sağlık sigorta primlerinin önemli bir kısmının ödenmesi suretiyle devletin katkıda bulunması sağlanmalıdır ... Sağlık hizmetlerinde Katma Değer Vergisi ' nin indirilmesi dahil , vergi teşvikleri gerçekleştirilmelidir” şeklinde görüşlere yer verilmektedir .

Özel sektör yanlısı bir diğer parti de DEMOKRAT TÜRKİYE PARTİSİ' dir . Parti programında "Herkesin sağlık hizmetlerinden daha üstün bir standartta yararlanması" hedeflendiği görülmekte ve şu görüşlere yer verilmektedir;

- Sağlık kurumları ve sosyal güvenlik kuruluşları arasında eşgüdüm sağlanarak , kapasite ve kalite standartları yükselecektir.

- Özel sağlık hizmetlerinden istifade etmek isteyenler için özel teşebbüsün sağlık tesisleri kurması teşvik edilecektir .

- Hastane ve sağlık hizmetlerinde muayene ve tedavi mümkün olduğu kadar düşük bir fiyatla yapılacaktır . Ancak para ödeyemeyecek vatandaşın hizmet veren kuruluşun yöneticisinin yetkisiyle ücret ve ilaç masrafı alınmayacaktır .

- Orta vadede Genel Sağlık Sigortası ' na geçilecektir. Sağlık Sigortası sisteminde hastaneye veya tesislere yapılacak ödemelerin büyük dilimi , adı geçen kurumca yapılacaktır.

3- "KAMU " YANLISI PARTİLER: Sağlık hizmetinin finansman ve üretiminin kamu kaynaklarıyla sağlanması ve sağlık hizmetine herkes tarafından ek parasal katkı koymadan eşit biçimde ulaşılabileceği savunan partilere bakıldığında genellikle bunların sosyalist ve merkezi planlamadan yana olduğu görülmektedir .

Bu gruptaki partilerden İŞÇİ PARTİSİ ' nin programına bakıldığında şu görüşlere yer verilmektedir . "Sağlık hizmetleri ve ilaç parasızdır .Demokratik Halk İktidarı , sağlık alanındaki her düzeyindeki eşitsizlikleri ortadan kaldırır , herkese ihtiyacı kadar , nitelikli sağlık hizmeti sağlar ... Özel hastaneler ve poliklinikler kamulaştırılarak halkın hizmetine sokulacaktır . Sağlık hizmeti , işyeri , mahalle , köy , okul temelinde yeniden örgütlenerek halkın ayağına götürülecektir ... Hastalıkları önleyici sağlık hizmetine öncelik verilir ve halkın sağlık bilgisi bu amaçla geliştirilir ... Sağlıklı bir toplum için yürütülen bütün hizmetler ; planlama , yönetim ve denetleme aşamalarında , sağlık hizmetini verenler ile hizmetten yararlananlar ve yerel yönetimlerin etkin katılımıyla yürütülür"

İşçi Partisi Seçim Broşürü ' nde ise "Devlet 'in yurttaşını sağlıklı yaşatmakla yükümlü olduğu , sağlığın satılmayacağı , yalnız para cüzdanı olana değil , nüfus cüzdanı olan herkese parasız sağlık hizmetine iki yıl içinde geçileceği" vurgulanmaktadır . Bunun için de "devletin bütün sağlık olanakları , devlet hastaneleri ve SSK ' lar tek bir sağlık sisteminde birleştirilecek ve yeterli kaynak ayrılacaktır" denilmektedir .

Bu gruptan ÖZGÜRLÜK VE DAYANIŞMA PARTİSİ programında konuya ilişkin olarak sağlığın bir " kamu " hizmeti olduğu saptaması yapılarak ; "Devlet kamusal yükümlülüklerini piyasaya devredemez . Eğitim , sağlık ,

sosyal güvenlik vb . kamu harcamaları için kaynaklar , devletin bürokratik ve askeri harcamalarının en aza indirilmesi yoluyla sağlanmalıdır ... Ev işlerini , eğitimi , sağlığı , sosyal yardımı , emeklilik ve işsizlik sigortasını da içeren ücretsiz ve herkesi kapsayan bir sosyal güvenlik sistemi kurulmalı ve emekçilerin yönetim ve denetimine bırakılmalıdır" denilmektedir .

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ konuya genel bir bütünlük içinde yaklaşarak "herkese parasız ve eşit eğitim ve sağlık hizmeti" ni savunmakta ve konuya genel anlamda yaklaşarak "bütün sağlık hizmetleri parasızdır . Parti , insan sağlığını bozucu her tür etkenin ortadan kaldırılması için mücadele eder ve koruyucu hekimlik uygulamalarını yaygınlaştırır" şeklinde görüş belirtmektedir . Ayrıca "sanayileşme ve kentleşme , çevre ve insan sağlığı gözetilerek planlanır... Sosyalist ekonominin temel amacı , tüm toplumun refah içerisinde yaşaması , yurttaşların maddi , kültürel ve fiziki yaşama koşullarının her geçen gün iyileştirilmesidir ... Herkesten yeteneğine göre , herkese emeğine göre ilkesi , kamu-birey ilişkilerinde , sınıfsız toplumun kuruluşuna kadar tümüyle aşılamayacak olan bir ilkedir. Sosyalist ekonomik yapıda emekçilerin ücretleri , üretilen toplam toplumsal üründen emekçi gelirleri olarak planlanarak ayrılmış bir fondan yapılan ödemedir . "Herkese emeğine göre" ilkesi , sosyalizmin ileriki evrelerine ulaşabilmek için tarihsel bir zorunluluk olarak ortaya çıkar . Ancak başta tüm toplumun kullanımına sunulan hizmetler aracılığıyla olmak üzere , asıl hedef olan "Herkese ihtiyacına göre" ilkesinin giderek öne çıkarılmasına çalışılır" vurgusu yapılmaktadır. Bu grupta yer alan HALKIN DEMOKRASİ PARTİSİ ise programında "ülke çapında sağlık örgütlenmesi yaygınlaştırılarak , herkesin sağlık hizmetlerinden en iyi şekilde yararlanmasını sağlayacak bir sistem kurulacak ve bunun alt yapısı oluşturulacaktır . Bunun için bütçeden yeter miktarda pay ayrılacaktır . Sağlık hizmetlerinin ticarileşmesi önlenecektir . Koruyucu hekimlik hizmetlerine öncelik veren kamu hizmeti niteliğinde bir sağlık politikası uygulanacaktır" demektedir.

EMEĞİN PARTİSİ programında ; "halk sağlığında koruyucu sağlık sisteminin esas alınması ; ana-çocuk sağlığı , beslenme , çevre sağlığı ve sağlık eğitimi bütünlüştürülerek , koruyucu sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve tedavi edici hizmetlere olan aşırı yüklenmenin azaltılması ; özel sağlık kurumlarının kamulaştırılması , kamu sağlık kurumlarında özel muayene , teşhis ve tedavi hizmetleri ve part-time çalışma yasaklanarak tam gün çalışmaya geçilmesi ; en küçük yerleşim birimlerinden başlanarak , yaygın ve geniş bir sağlık istasyonları ağı kurulması , her kademedeki ücretsiz sağlık hizmetleri verilmesi , Birinci Basamak sağlık hizmeti birimlerinin , alt yapı , insan gücü ve araç gereç bakımından güçlendirilerek yaygınlaştırılması ; bütün halkın sağlık ve yaşlılık sigortasından yararlanması ; ilaç üretiminin devlet tarafından üstlenilmesi ve fahiş ilaç fiyatlarına son vermek üzere ilaç fabrikalarının devletleştirilmesi gerektiği" konusunda görüş belirtmektedir .

SONUÇ

Programlarından yola çıkılarak , partilerin "sağlık hizmeti" sorununa ilişkin yaptıkları çözümlere bakıldığında , çoğunun ideolojik görüş ve politikaları doğrultusunda konuya ilişkin çok net ve tutarlı olmadıkları söylenebilir . Sağlık hizmet sunumunun ; toplumun her kesimi için "doğuştan kazanılmış bir hak" olduğunu savunan partilerin çoğu finansman ve hizmetin sunumu konusunda çok rahat bir şekilde bunu serbest piyasa ekonomisi içinde "özel sigorta" ve "aile hekimliği" sistemi içinde çözebileceklerini beyan etmektedirler . Kapitalist sistemdeki piyasa ilişkileri içinde sağlık hizmetinin gerçekten herkese "hak ettikleri" düzeyde sunulabileceğini düşünmek , konuyu en azından "hafife almak" demektir . Eğitim ve sosyal güvenlik gibi sağlık hizmeti yapılandırılmasını ve sunumunu belirleyen de siyasal üst yapı kurumlarıdır . Temel sorun , üretim ilişkilerinin sonucunda eğitim ve sosyal güvenliğe olduğu gibi sağlık alanına da "toplumsal artı" dan ayrılacak olan payın bölüşümüdür . Bunun , hak edildiği ölçüde , kolay ulaşılabilir ve parasal ilişkilerden uzak olması olasılığı da toplumsal sınıf mücadelelerinin sonucuna bağlı olmayı sürdürecektir .

Genel Seçim nedeniyle tüm toplumsal sınıf temsilcileri kendilerinin tercih edilmeleri yönünde parti çalışmalarını yürütürken , "sağlık hizmeti" başlığına ilişkin öngörüler bu anlamda sınıfların kendi çıkarlarını gözetecekleri çok önemli bir belirteçtir . Özel ve piyasacı tercihlerin ; toplum sağlığı ve sağlık emekçilerinin hakları bakımından , geçmişten bugüne dek ortaya çıkardığı olumsuz sonuçlar net bir biçimde belleklerdedir . Parti programlarını incelediğimizde ; emekten , eşitlikten ve özgürlükten yana olanların , sağlık alanına ilişkin tercihlerinin de sağlık hizmetinin finansmanının ve üretiminin kamusal üretim ve bölüşüm ilişkilerinin bir sonucu olarak eşit ölçüde ulaşılabilir ve paradan bağımsız kılınacağını ortaya koyan partilerden yana olması gerekliliği ortaya çıkmaktadır .

KAYNAKLAR

- Adalet ve Kalkınma Partisi Programı; www.akparti.org.tr.
- Anavatan Partisi Programı ; www.anap.org.tr
- Aydınlık Türkiye Partisi Programı ; www.ttb.org.tr *
- Büyük Birlik Partisi Programı ; www.ttb.org.tr *
- Cumhuriyet Halk Partisi Programı ; www.chp.org.tr
- Demokrat Türkiye Partisi Programı ; www.ntvmsnbc.com içinde "Seçim 2002, Partiniz ne diyor" bölümünde
- Demokratik Sol Parti Programı ; www.dsp.org.tr
- Doğru Yol Partisi Programı ; www.ttb.org.tr *
- Emeğin Partisi Programı ; www.ttb.org.tr *
- Genç Parti Programı ; www.gencparti.org.tr
- Halkın Demokrasi Partisi Programı ; www.hadep.org.tr
- İşçi Partisi Programı ; www.ip.org.tr
- Liberal Demokrat Parti Programı ; www.ldp.org.tr
- Milliyetçi Hareket Partisi Programı ; www.mhp.org.tr
- Özgürlük ve Dayanışma Partisi Programı ; www.odp.org.tr
- Saadet Partisi Programı ; www.saadetpartisi.org.tr
- Türkiye Komünist Partisi Programı ; www.ttb.org.tr *
- Yeni Türkiye Partisi Programı ; www.ytp.org.tr
- * www.ttb.org.tr içinde "Siyasal Partilerin Programlarında Sağlık Nerede ? Ne Kadar ? Ne Kapsamda" sayfası